κῦρος ἱερόν. Μέχρι τούτου τοῦ σημείου ὑπῆρχεν ἴσως σχέσις τις καὶ ἀναλογία μεταξὺ τοῦ κράτους τῶν Ἑλλήνων δικασπόλων καὶ τῶν ἱερέων τῆς Ἀνατολῆς, διότι ἀμφότεροι ἔπραττον ἐπ' ὀνόματι καὶ κατ' ἐντολὴν τῆς θεότητος. Ἀλλὰ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης, ἡ διαφορὰ ὑπῆρξε μεγάλη. Τῳόντι εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Ἰνδικὴν καὶ παντοῦ ὅπου ἴσχυεν ἡ ἱεροκρατία, τοσαύτη ὑπῆρξεν ἡ ὕφεσις καὶ ἡ χαύνωσις τῆς ἀτομικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργείας, ὥστε οἱ ἱερεῖς ἀνέτως ἐξώκειλαν αὐτόθι εἰς ἀχαλίνωτον αὐθαιρεσίαν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξ ἐναντίας τοσοῦτον ἀκμαία συνετηρήθη ἡ ἀτομικὴ δραστηριότης καὶ ἰσχύς, ὥστε τὸ κράτος τῶν δικασπόλων ὄχι μόνον δὲν ἐξετραχηλίσθη εἰς αὐτογνώμονα κατάχρησιν, ἀλλὰ πολλάκις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιβάλῃ καὶ αὐτὰς τὰς στοιχειωδεστέρας ἀρχὰς τοῦ δικαίου. Ἡ βρίθουσα λαῶν ἀγορά, ἐνώπιον τῆς ὁποίας διεξήγοντο ἀείποτε αἱ κρίσεις, ὑπενθύμιζεν ἀδιαλείπτως εἰς τοὺς δικαστάς, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ παραβῶσιν ἀτιμωρητὶ τὰς αἰωνίους τοῦ δικαίου ἀρχάς, τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ ἐντολεῖς, ὄχι οἱ αὐτογνώμονες κύριοι. Ὁ δὲ ἄλαθετος ἑλληνικὸς χαρακτήρ, ὅστις δὲν εἶχεν εἰσέτι κολασθῇ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθήκοντος, ἐνίοτε παντελῶς ἀπέκρουεν, ἢ τοὐλάχιστον περιέστελλεν εἰς στενώτατα ὅρια τὴν ἐπέμβασιν τῆς πολιτείας· δὲν ἀνεχαιτίζετο δὲ εἰμὴ διὰ τοῦ φόβου τῆς θείας ὀργῆς ἢ τῆς κοινῆς κατακρίσεως. Οὕτως ὁ Φοῖνιξ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμύντορος, ὁ διδάσκαλος καὶ φίλος τοῦ Ἀχιλλέως, λαβὼν ἐν τῇ νεότητι ἀφορμὰς ἔριδος πρὸς τὸν πατέρα, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλ' ἀπετράπη ἀπὸ τοῦ στυγεροῦ τούτου κακουργήματος ὑπό τινος τῶν ἀθανάτων θεῶν, ὅστις ὑπέμνησεν αὐτῷ τὸ ὄνειδος τὸ ὁποῖον παρακολουθεῖ πάντοτε τὸν πατροφόνον. Ὅπόσον δὲ ἀσθενὴς ὑπῆρχεν ἡ ἐπέμβασις τῆς πολιτείας εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ἔριδας, καὶ ὁπόσον νηπιώδεις ἦσαν αἱ περὶ τοῦ καθήκοντος τῆς κοινωνίας ἰδέαι, ἐξάγεται προφανῶς ἐκ τῶν περὶ τοῦ δεινοτέρου τῶν κακουργημάτων, τοῦ φόνου, τότε πραττομένων. Ὅ,τι ὁ φονεὺς εἶχε νὰ φοβηθῇ ἐπὶ τῶν ὁμηρικῶν χρόνων, δὲν ἦτο ἡ δημοσία καταδίωξις καὶ ποινή, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ ἐκδίκησις τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων τοῦ φονευθέντος, οἵτινες, καθ' ἣν ἀρχὴν ἄλλως τε καθιέρωσε καὶ αὐτὸς ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ἐθεωροῦντο ἔχοντες τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον νὰ τιμωρήσωσι τὴν γενομένην εἰς αὐτοὺς ὕβριν καὶ ἀδικίαν. Διὰ νὰ διαφύγῃ δὲ τὸν κίνδυνον τοῦτον ὁ φονεὺς ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἀποδημήσῃ, ἐὰν δὲν ἠδύνατο νὰ καταπείσῃ τοὺς ἠγανακτημένους συγγενεῖς νὰ δεχθῶσι, λόγῳ ἀποζημιώσεως, ἀξιόλογον πληρωμήν. Οἱ συγγενεῖς, ἐὰν ἤθελον, ἠδύναντο νὰ ἀποκρούσωσι τὴν πρότασιν καὶ νὰ φυλάξωσι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδικήσεως· δεχθέντες ὅμως τὴν ἀποζημίωσιν, ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ μὴ ἐνοχλήσωσι πλέον τὸν κακοῦργον, ὅστις ἀφόβως τότε ἔμενεν εἰς τὰ ἴδια. Τὰ δικαστήρια δὲν φαίνονται ἐπεμβαίνοντα, ὡς εἴδομεν εἰς τὸ παράδειγμα τὸ εἰκονιζόμενον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἀχιλλέως, εἰμὴ διὰ νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν πληρωμὴν τῆς συμφωνηθείσης ποσότητος.

Ἡ ἐνέργεια λοιπὸν τῆς κοινωνίας εἶναι ἀσθενεστάτη, ἡ δὲ ἀτομικὴ ὁρμὴ καὶ γνώμη τοῦ κατ' ἰδίαν ἀνθρώπου, παντοδύναμος, οὐδὲ μετριάζεται μέχρι τινὸς εἰμὴ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἀπογύγῃ τὴν ἀδιάλειπτον τοῦ αἵματος χύσιν. Αὐτὴ ἡ λέξις ποινὴ (1) σημαίνει τὴν δι' ἀποχρώσης πληρωμῆς ἀποζημίωσιν, ἕνεκα τοῦ γενομένου ἀδικήματος,

(1) Τῆς λέξεως ***ποινὴ*** (Λατιν. poena) ἡ πρώτη σημασία εἶναι ἄγνωστος. Συνάπτουσί τινες τὴν λέξιν πρὸς τὴν ρίζαν pu (Λατιν. pu-rus=καθαίρειν) οὐχὶ λίαν πιθανῶς. Τὸ Λατ. poena, poenitet, μαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ κυρία ἔννοια εἶναι ἡ τῆς τιμωρίας καθόλου (προβλ. τὸ Ὁμηρικὸν ***νήποινος***=ἀτιμώρητος). Καὶ αὐτό τε τὸ ***ἄποινον*** φαίνεται σημαῖνον κυριολεκτικῶς «τὸ τὴν ποινήν, τὴν τιμωρίαν ἀποτρέπον» (***ἀποζημιοῦν*** κυριολεκτικῶς. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ***ζημία*** σημαίνει κυριολεκτικῶς ***τιμωρία*** καὶ ζημιοῦν τιμωρεῖν.